

Pealinna Teataja

Ilmub iga kolmapäeva ja laupäeva hommikul

TOIMETUS JA TALITUS: Tallinnas, Harju tän. nr. 45.
Avatud kella 9-st kuni kella 2-ni p. l. Telefon 427-50.
Väljaandja: Tallinna Majaomanikkude Selts, Trükkikoja
telefon 434-33.

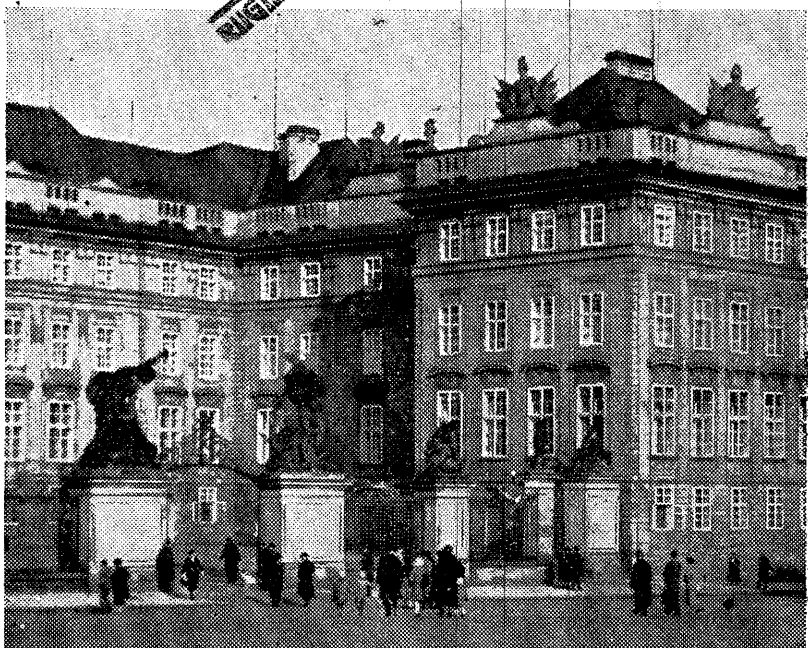
TELLIMISE HIND:
Tallinna Majaomanikkude Seltsi liikmeile:
1 aastaks 3 kr., ½ aastaks 1.60 kr., 3 kuuks 0.90 kr.,
1 kuuks 0.35 krooni koos postikuludega.

Teistele tellijatele:
1 aastaks 4.50 kr., ½ aastaks 2.50 kr., 3 kuuks 1.35 kr.,
1 kuuks 0.50 kr. koos postikuludega.
Kuulutused: kuulutusküljel 5 s., teksti ees 8 s., tekstis
10 senti mm veeru lauses.

Nr. 69 (536)

Kolmapäeval, 7. septembril 1938.

6. aastakäik

Lihehhojlowaffia presidendi Beneši residents, kus toimuvad nõupidamised praeguse poliitilise olukorra üle.

Seevaldi kollektori kraav kuivatab ümbruse maid

Paldiski mnt. äärsete aiaharijate raske olukord. —
Kas on otstarbekohane kõrbevale maale rajada puukooli?

Paldiski mnt. ääres, Seevaldi haiglast weidi edasi, asuvad linna rendimaad, millede omanikud end elatawad peamiselt aed- ja juurvilja kasvatamisest. Viimaste aastate jooksul ning tööaevaga on mitmed sealised rentnikud oma maal aed- ja juurviljakasvatuse wiinud heale järjele ja on juuremaitse Tallinna turu varustajaks ajaajadustega. Viimastel aastatel on aga sealsete rentnike olukord muutunud väga raskemaks ja ees seisab veel suurem raskus.

Baari aastat tagasi ehitati nende rendimaade piirile jenniste lahtise kraavide ajemele Seevaldi kollektor ja selle peatänav ehitati diide künikale. See sügav kraav tõmbab ära niidud koi ümbruskonna maade weeb ja niisuse ning — maapind kõrbeb. Maa, mis enne igal aastal kannatas liigwee all, mille ärajuhumiseks aiaharijad on maad tootutanud, kraave kaevanud ja jüwendanud, see maa on nüüd kuni kuni kõrb ega kannu mingit wilja.

Juba teist korda on inimesed siin maa ülesharimisele näinud rohket waewa ja kannu kulusid, kuid oma töowilja pole saadud maitsta. Kõik nähtis ja kuibab. Heinamaad, kus waremail aegadel tehti kolm korda heina, kaswatavad nüüd waid üfiskuid kõrbenud kuniheinatut. Kuibamad ifegi ammu istutatud suured puud. Oluforda on püütud warrandada maa kasutamise, kuid praegu ei saa teha ka seda: ka kaewud on kuivad! Ifegi joogiwett weetakse kilomeetri kauguselt, mis räägib siis kõrbeva maapinna kasutamisest.

Sealised maapidajad on koi wanemad inimesed ja perekonnainimesed. „Meie ei ole nii arusaamatud, et hakkafime kedagi ifüüdistama oma õunetuses,“ seletawad nad ise. „Mõistame, et linnaelanike huwides jeda kollektorit läts bädasti waja, kuigi ta meile tuli kasuks. Aga oleme wanad töömehed omal alal ja ei põlga waewa, küllap leiakfime mõmalusi, kuidas jellelgi maal midagi peale hakata. Praegu me jeda aga teha ei saa, sest elame kui linnud offal. Linn tahab meilt wõtta meie maad ja siia asutada puukooli...“

„Mäete, siin on wana puu, mille maapinna kuniwus on surmanud, ifegi männid kollektori

kalbal tõmbunud kollaseks — ja siia peab tulema puukool noorte taimede kasvatamiseks!“ Nõnda kõneleb aednik, kes siin maad harinud juba aastakümneid.

Mis hakata siis peale, kui wõetakse kaeft maa wõi jätetakse jeda niifugune ribake, mis ei wõimalda elatunisi? Peale eluaseme on paljud siia ehitanud kapitaalset ehitust aiajardust ümbertöötamiseks wõi hoitumiseks. Need on juured küsimused, mis praegu seisawad sealsete elanike mees ja pidurdawad töötatet raskelt olukorrast pääsmiseks.

Meile ei ole teada, kas, kuuas ja mis otstarbel linn tahab sealsetelt rentnikelt maad wõõrandada ning kas sünnib see koos hoone- tega wõi ofalikelt. Kwatfetatfse laiendada linna puukooli, mille järele praegusel kodutun- nistamise hoogtöö ajajärgul on tarwidus. Kui- wõrd otstarbekohane ja sobiw on puukooli ra- jamine aga kõnesolewale maa-alale, selles wõib weenduda igakf, kes korra külastab neid maid. Ka Muftioe mõtal kuibawad siin tap- jad-kartulid!

Selfoige mõime sellest looft aga jälle õppi- da, kui walufasti lõitawad linna arendamis- kawad elanike huwifid.

1. septembriks 139 töötut

Tallinna linna tööbõrse andmeil on 1. septembriks registreeritud 139 töötut, neift 45 meest ja 94 naift. 16. augustifis oli Tallinna tööbõrsil 97 töötut — jeeaga 15-päewaga juurekasw 42 inimest. Töötute arwu kaswamine on tingitud mõ- ningate wälitööde lõpetamisest. Üldi- felft näib, et töötute arv Tallinnas ei üle- ta ka talwekuudel läimdaastast arwu. Rohket tööd pakuwad suuremad ehitused, miilliste juures töö jätkub ka talwekuudel.

Majaomanikud!

Tellige ja lugege
„Pealinna Teatajat“

Uusi ehitusi

Linnawalitus otsustas finnitada arg- mised ehitusprojektid:

D. Dja projekt puust elumaja wõõder- damiseks Kottebue tän. 22.

E. Meresmaa projekt puust kõrwal- hoone ehitamiseks Luite tän. 38.

F. Infapõõli projekt kivist wõõfords- elumaja ehitamiseks Sakala tän. 37.

N. Kuufingu projekt puust kofefords- elumaja ehitamiseks Kungla tän. 31.

S. Sirshi projekt hoone lammutamiseks ja piirde ehitamiseks Pärnu mnt. 43.

E. Viibergi projekt juureehitamiseks Päitefse tän. 13.

E. Aringi projekt linnawalitfse poolt warem finnitatud projekti finnitamiseks Narwa mnt. 30.

Mida Soome ehitusmeistrid nägid Tallinnas?

Nädalawahetusel wiibis Tallinnas Soome ehitusmeistrite liidu ekskursioon 20. 21. wõti- jaga. Külastatele korraldas wõtutõutu Eesti Ehitusasjanduse Arendamise Ühing koos Teh- nifure ühinguga. Soomlased weetfif Tallin- nas laupäewa õhtu ja pühapäewale päewa.

Pühapäew oli pühendatud Tallinna ja selle ümbrusega ning Tallinna ehituse ja ehitus- tegevusega tutvumiseks. Külastifid jõudufati kõigepealt Kofele, kus waadati Puna- fte Kisti wabaõhukooli. Tagafifidufil waadati Kadri- orgu, staadioni, tennisfhalli. Politfififial tut- wufid soomlased meie uue ehitusrajooniga, ja- mufi Pärnu mnt. ja Sariduse tänawal, kus üf- litute ehitustega tutvufiti ka jeesmififil. Edasi waadati Wabaduswälfakut, wanalinna ja Toompead. Pärast lõunat, mis külastifete anti wõtutõõtjate poolt kaubandus-tööstus- tojas, käis üfif ofa ekskursioonifil raeofas, kuna teifele ofale näidufiti Kofli a./i. „Tallifitwi- tehfste“ ehitufefolewaf uut tellifitwifitehfst. Soomlased lahtufid Tallinnast pühapäewa hi- lififitufil.

Ona muljeifil awalbasid soome ehitusmeift- rid wõtutõõtjafle, et Tallinnas olewat waga riikafitult rohelifi maa-alafid. Selles fufites

Tallinn olewat Helsingifst tublifiti paremas fei- fuforras. Eriti hea mulje jättis soomlastele Kofe wabaõhukool, mida waadati imestufififile- tega. Pafufiti trepifil awanes külastifete pifit terawele Tallinnale, ja siin imestufiti wanalinna ilmekat omapära, ühfifafit märgifiti aga, et Tal- linnas on rohkesti puuehitufi. Kofli tellis- fufitehfst hindafid soomlased wõõfjets Euroopa moodfamaifile. Wõumefinel weetud kõnebes Soome ehitusmeistrite juhib ütlefifid tunnufitawafid jõnu Tallinna ehitusfifile arengule.

Külastifete poolt annetufiti wõtutõõtjafle, Eesti Ehitusasjanduse Arendamise Ühingule, wäärtmetallifit fufif, millel oli järgmine pü- hendus: „Pühendame selle fufifi Eesti ehitus- asjanduse arendamise ühingule, lootes, et need fufimed, mis fufmitud hõimuf ja ametifkaas- laste wafel, aastate jofful fufwenewad ning kindlale põhjale rajafud ühfifitöö arenefs Eesti ja Soome heafis käefifigufis.“

Soome ehitusmeistrite liit on suurim Soome ehitusafaline organisafifioon. Liidul on üle 3000 liifime ja harufelfte üle terwe maa. Liidu poolt weetakse ifilfifil oma majas Helsingis ka afalifit ehitusmuufeumi.

Dr. Kirnmann üfififooli dofsendifis.

Linna lefthafgla wanem ordinaator dr. med. E. Kirnmann on walitufid Tartu üfififoli dofsendifis fufurgia afal. Dr. Kirn- mann wiifib Tartus üfif päew nädalas. Sel afjal täidab temga kohufeid dr. G. Järwefifilg.

Linnateenifjad fõidafwad Drule.

Tallinna linnaamettufife ühfing korral- dab 11. fufp. hufwifefifil Drule. Teel pea- tufatfse põlwfufifufifawandufes ja Ontifita fõrgel fõldal.

Drul tutufutafse wabarfifigi presidendi fufwefofifil pargi ja ümbrusega. Tallinnast wäljutafse 11. fufp. kell 6. hommifil linna omnibufstega.

Kuulutamine „Pealinna Teatajas“

on mitmekülgfelft tasuf, sest seda lehte
loeb ofufjõulifsem ringkond

Kas uue maailmasõja lävel?

Braegu elame üle väga äärmast filmapilku, filmapilku, mil võib fergesti tekkida plahvatus, mis süütab tulekahju, milline võib osutuda suuremaks, hävitavamaks, kui oli 1914. a. alganud ja neli aastat kestnud maailmasõda.

Möödunud maailmasõja algatasid Keis-Euroopa riigid — Austria-Ungari ja Saksamaa. Sõda valmistati ette pikemat aega ja sõja põhjuseks oli Austria-Ungari troonipärija tapmine. Lühine põhjus iseeneest: kas aegade mäitel vähe on tapetud riigijuhte ja kroonitud päid, ilma et selle tagajärjeks oleks olnud sõda, kui just sõda ei tahetud?

Maailmasõda lõppes Keis-Euroopa, sõjajalgatajate küülastamisega ja Euroopa kaardi muutmisega. Saksamaa kaotas tema kuuluva Poolamaa osa, milline liideti uuesti sündinud Poola vabariigiga. Austria-Ungari keisririik kadus kaardilt: temast said iseseisvad riigid Austria, Ungari ja Tšehhoslovakkia ning mitmed tema osad liideti teiste riikidega: uuele Poolamaale sai Austria-Ungarile kuulunud Poolamaa osa, Bosnia ja Herzegovina läksid Serbiale, millest kujunes Jugoslaavia, ühe osa sai Itaalia.

Rahuleping, mis sõjast osavõtnud riikide vahel Versailles'is sõlmiti, samuti ka hiljem sõlmitud lepingud püüdsid silaldada tingimusi, mis pidid vältima edaspidiseid sõdu.

Kuid kohe pärast rahulepingu sõlmitist hakati Saksamaal töötama rahulepingu muutmise sihil. Ja juba 1921. a. hakkas Saksamaal organiseeruma liikumine, mille sihts oli Versailles'i rahulepingu tühistamine, Saksa rahvusest riikide — Austria ja Saksamaa — ühendamine ja Suur-Saksamaa loomine. See liikumine, mida algatas Adolf Hitler ja millel alul oli väga vähe poolehoidjaid, arenes aegade jooksul võimsaks rahvussotsialistlikuks erakonnaks, milline pääses võimule ja seadis Saksa riigijuhiks oma mainilise isa — Adolf Hitleri.

Omades võim, Hitler hakkas oma programmi teostama. Jätk-järgult ta tühistas Versailles'i lepingu, tunnistas selle, nagu 1914. a. keiser Wilhelmgi Belgia puutumatus koha sõlmitud lepingu, tühipaljaks paberilistaks. Nähes, et teised riigid — Inglismaa ja Prantsusmaa

— reageerisid Versailles'i ja teiste lepingute jätkajate kallimisele vaid „valjude“ protest-nootide esitamise, Hitler ajus juba oma programmi järgmiste osade teostamiseks. Järgmiseks sammuks oli Austria ühendamine Saksamaaga, kuna Austria elanikkond koosneb peamiselt sakslastest.

Kuna ka Austria iseseisvuse hävitamine viidus vaid „rahvushäbelise pahameele“ avaldusega ja protest-nootide esitamise, on Hitleril käsil järgmise sammu teostamine — Tšehhoslovakkia hävitamine, mis peab algama Sudeedi provintsi ühendamise Saksamaaga, kuna selle Tšehhoslovakkia riigiosa elanikkond kuulub saksa rahvusse.

Selle sammu teostamine aga ei lähe Hitleril nii libedasti, kui eelmised: Tšehhoslovakkia puutumatusel on huvitatud teised riigid, eesotsas Inglismaaga, Prantsusmaaga ja Rootogude Benemaga, samuti on sellest huvitatud ka Itaalia ja teised riigid, kes kardavad, et Tšehhoslovakkia purustamise järele on hädavajadus ka nende iseseisvus. Braegu näib oluford sellisena, et Saksamaa peab oma sihi saavutamiseks tarvitusele võtma jõulise jõu. Sõda Tšehhoslovakkia ja Saksamaa vahel aga kutsus välja sõjategevuse Prantsusmaa poolt Saksamaa vastu. Vastavate kokkulepete põhjal ühinevad Prantsusmaaga Inglismaa ja Root. Wene. Saksamaa liitlased on Itaalia ja Jaapan. Seega oleks juba seitse riiki waenulal.

Et asi selliseks ei kujuneks, teevad riigid suuri pingutusi, et oluforda rahulikult teel lahendada.

Maailmasõja kaotasid Keis-Euroopa riigid jellestõttu, et Ameerika Ühendriigid prantslaste-inglaste pool kaasa löid. Rahulepingu sõlmimise järele Ühendriigid tõmbusid tagasi Euroopa asjadest, pidades kinni umbes saja aasta eest tarvitusele võetud, kolleegse presidendi Monroe põhilausest, et Ühendriigid tegelevad vaid Ameerika asjadega. Tol ajal Kanada oli lihtne Inglismaa provint, mille kohta Monroe doktriin ei ulatunud. Nüüd aga on Kanada Inglismaa provintist muutunud dominiooniks, millel iseseisv valitus ja parlament. Ja, nähtavasti, lähitundes sellest pidas praegune

Majaomanike sünnipäev.

Mäti, Elvine	8. sept. 1888. a.
Tõdisepp, Jaan	8. " 1884. a.
Wolfe, Aleksander	8. " 1886. a.
Tenning, Jaan	9. " 1862. a.
Wimogradov, Semjon	9. " 1891. a.
Reps, Mihel	9. " 1861. a.
Kuhberg, Friedrich	9. " 1893. a.
Pirs, August	10. " 1879. a.
Kao-Glückmann, Bendet	10. " 1869. a.
Wetter, Helene	10. " 1884. a.
Orgmets, Paul	10. " 1880. a.

Ühendriikide president Roosevelti hiljuti kõne, milles tähendas, et kui Kanada on sunnitud osa võtma sõjast (mis on paratamatu, kui Inglismaa jätta lööb), siis Ühendriigid ei jäta Kanadat ilma toetuseta. Ka Ühendriikide välisajade sekretär pidas samal ajal kõne, millest on aru saada, et Euroopa sõja puhul Ühendriigid ei jää erapooletuks pealtvaatajaks.

Saksamaa juhtivad tegelased on forduvalt muutunud, et kui oleks kindlasti teatud, et maailmasõjast osa võtab ka Inglismaa, siis oleks sõda välditud.

Nüüd on teada, et kui sõda peaks puhkema, siis Inglismaa võtab sellest osa. Ja vähe sellest, ka Ameerika Ühendriigid võtavad osa. Kas Ühendriigid saavad oma patatsionid lahingumäljale või annavad Hitleri vastastele teisel viisil abi, see ei muuda asja. Beasi on, kui Ühendriigid ei jää erapooletuks.

See on hoiatus Saksamaale, et ta ei alataks uut sõda, mis hävitaks selle, mis möödunud 20 aasta jooksul on suudetud ehitada.

Braegu, mil kirjutame neid ridu, ei ole meil veel teateid eile Nürnbergis alganud rahvussotsialistide suurfongressist, kus Hitler viidi esinema kõnega, mis selgitaks praegust pinemat seisukorda ja vastaks küsimusele: Kas uus maailmasõda või rahulik feerdõlmehendamine?

Lühilained kuivatavad puitu

Kõrgsagedusvälja asetatud teha soojeneb ning võib saamutada kõrgeid temperatuure. Keha võtab vastu elektromagnetiliste võnkumiste energiat ja muudab selle soojusenergiaks. Sel põhimõttel töötavad mitmed arstimisriistad. Uusimad ajal on katseid tehtud temperatuuri tõusu lühilaineteväljas kaotada puitu kuivatamiseks.

Lühilaineteväljas soojeneb puitu maksimaalselt seest väljapoole. Oma välis-pinnalt puit annab niiskust õhku ja soojus kulub niiskuse aurutamiseks. Säärane energia ümbermuudustamine kestab kuni mee lõpliku väljaauramiseni, i. o. puitu täielise kuivamiseni. Ebaspidisel soojendamisel jätkamisel algab puitu külmestillatsioon, mille juures elimestena jõestuvad fillemised fihid.

Lühilaineteväljas puidukuivatamise eemus seisneb selles, et puit sellejuures kuivab palju rütem kui kuivatuskambris. See on teatud määral ohtlik, kuna puit, mis enne kuivatamist oli ebahõltselt niiske, võib kiire kuivamise tagajärjel tekkida pingeid, mille tagajärjel võib tekkida pragusid ja lõhesid. Üldiselt aga puitu kuivatamisest lühilaineteväljas võib ennem tulla ta omaduste paranemist kui halvenemist. Esmesed katset puidukuivatamiseks lühilaineteväljas teostati 5- kuni 8-meetriliste lainetepikkustega. Kuna aga nii lühikeste lainete puhul energia kaotustus on minimaalne, mindi üle 30-40 ja hiljem üegi 300-15.000 meetrini. Pikkadel lainetel olevat üldiselt see eemus, et nad kõrgete temperatuuride puhul tapavad puidukahjureid nagu hallitusseeni, puidumardikaid jne. Katsetel sel alal ei ole veel lõppenud. Tööstuslikult kuivatatakse lühilaineteväljas ainult väikesi puidutükke kaaplastude, telgede, süstikute jne. valmistamiseks.

Selsti liikmeile tasuta

juriidiline nõuandne on iga päev kella 1-2 ja ehitustehniline 12-1 (välja arvatud laupäev) Tallinna Majaomanike Selsti büroos, Harju tän. 45 teisel korral.

Selsti büroos on saadaval odavahinnalised üürivõitumiskirjandused, palgaruumad, majakokkuvõtted jne.

Bürooandidel, kella 9-3, võetakse vastu liikmemaksu, „Bealinnaleht“ tellimisi, liikmeksastumise sooviatvaldusi ja korterikunluti ülespanekust vastavatesse lastidesse, hinnaga 50 senti.

Võistlejad

Oli festpäev. Camille istus sadamakohtus, väsinuna joodud ploomiveinist, nii et ta vaevu filmalauge suutis liigutada. Umbes paar meetrit eemal lõppesid majadearjad, kus hele, niiske õhtu viirvendas üles-alla, mänglevana ja rõõmuküllasena nagu selge allikavesi mägiõjas. Silmalaud tundusid tinaraskeina; ääred palavikuliselt punetavad ja õhetavad, nii et ta pidi nad peagu fulgema. Ta silmitas endamisi siledats kulutatud tana-mative ja mööduvate inimeste jalgu, liigutades neid vastavalt oma maitsele kah-te klassi: meeldivad ja ebameeldivad.

Mööda lohisevad kohmatad niinest kingad, mis pidid kuuluma kas mõnele forfiklast talunikule või turukaupmehele. Kärmisel juhul võis ta ju olla ta rändav raamatukaupmees. Kõrgeid mustad nõõrkingad olid kindlasti mõne wanema daami omad, sest neil olid madalamad kontlad. Bealegi iga sammu juures pühkis määrdunud seelikupalistus üle jalatiste. Lühiteise wabeaja järele läks üle fil-lutuse soliidne paar härrasmehe kingi. Neil olid pakud tallad. Kuulusid kindlasti mõnele linnafofanitule, võib-olla advokaat Androl'ile, notar Gentel'ile või mõnele waimulikule. Sest hiljem lippasid Camille eest mööda paljad — tana-wa-poisi jalad.

Kõike seda wahtis Camille unijelt ja waimult. Sõpüks märkas ta veel wae-walt neid, ainult wahtis sinna, kuna fil-malaud muutusid üha raskemaks. Umb-semaks.

Korraga tegid wäikeste daamikingade lühikesed tippammud ta etkaks. Camille tundis neid kingi. Need polnud ostetud

mõnest Ajaccio kauplusest, waid need olid ilmtingimata Marzeille'ist või koguni Pariisist.

Enne kui Camille suutis üles karata, et kingade omanikku rõõmsa terwitusega üllatada, märkas ta tippiva jalapaari kõrval veel teisi kingi, kuuluvusega te-lelegi elegantsele noormehele. Ta ei suutnud oma laugubelt raputada rõõmuvat tina; ta ei jõudnud üegi pöörata pead — enne kui taipas, kes ta filme eest oli mõõdunud, oli kadunud ajawahemik. Ja selle ajawahemikuga olid mõlemad juba eemaldunud kohvikult ja selle ees tühja weint-klaasi juures istuvalt Camillest.

Aegamööda, nii aeglaselt, kui seda meini-st ja palavusest tingitud waimus luhas, selgines Camille taip. Gazelle oli temast möödunud mõõra mehega. Tema fale, jumaldatud ja palawasti armastatud Gazelle, kes kandis kingi nagu Pariisi naised, selle filmades veegeldus ilu ja temperament, nagu seda üfinda forfika neinde juurest võib leida.

Ajaccio ei ole suur. Wastuoksa. Ajaccio on wõrdlemisi wäike. Sellestõttu elanikud tundsid üksteist waimuse, nime, wanuse ja elukoha järgi. Enamusele oli ka teada, kus käib üks või teine töö, teenib ta palju või wähele kuidagi päewast päewa. Aga wari, kes Gazellaga kaasa liikus, pidi olema mõõras, sest Camille polnud teda iialgi warem näinud.

Kui Camille jõudis koju, oli talle täiesti selge, et ta on õnnetu. Wäga õnnetu. Jõstunud wõodi ferveale, pea toetatud käte wahel, tundis ta, et ta iialgi warem pole olnud nii õnnetu. Ta südamel lahus nagu midagi kohutawalt rasket. Ta oleks müidu ehk mõinud seda kuidagi taluda, aga see raske oli nii kiiawasse jõõbinud, et ta tundis, kuidas süda surus wastu kopsse, nagu tahtes end kaitsta nende warj-wate tiibade alla. Ta ei saanud enam üegi wabalt hingata. Kui ta tahtis sihi-

data figari, märises ta käsi, nii et leek kustus. Tal oli külm, olgugi et väljas lõõskas lämmatav palawus. Sõrmede wahel kleepus niiske higi.

Madam Scarletti oli piimanaine Ajaccos, kellel piim oli alati hapu ja wõi läpatanud. Ta teadis väga palju, peagu kogu linna elu; ja kõigest, mida ta teadis, jutustas ta lahtelt oma kunnidele. Samal madam Scarlettil oli nüüd pajatamisi ka Camillele.

Elegantne mõõras mees oli oma ja-higa tulnud mandriit. Korffikale. Ta andis wälja väga palju raha, ostis kõige kallimaid figarete, mängis tennist ja jalutas Gazellega — Camille Gazellega.

Gazelle oli ifka olnud fergemeelne ja mõllematu. Camille teadis seda ja madam Scarletti oli alati kahtunud sõdiwat hetke, et seda Camillele toonitada.

„Aga et ta eile õhtul mõõraga läks jahile, oh, see on, mu Jumal...“ ja madam Scarletti filitas faastundlikult Camille pöski ning oli sõna tõiises mõttes väga solwunud, kui Camille ta eemale tõukas. Aga madam teadis ka, et pole soowitaw puutuda kokku noore korffikasega, kes on armukade. Ja Camille oli armukade: tund-tunnist kaswas see tunne temas. Rõhuv raskus südamel kaswas ja kaswas, ning pulss kaelal löi nii tuge-wasti, et werejoon ahwardas lõhki paifuda.

Olmaks see teine korffiklane, siis oleks Camille teadnud, kuidas teda kohelda. Aga nüüd? — See polnud korffiklane. Mõõral oli oma jahi. Imposantne, nagu wäljendas seda madam Scarletti. Camille ei suutnud taibata, miks ühel inimeel on laew, kui ta ei tarwita seda kalastamiseks või transpordiks. See mõõras oli Camillele hoopis midagi muud. Hoopis teis-jugult, nagu oli näitjeks seda Albert, kes ta oli filma wiisanud Gazellele. Aga ini-

mene, kellel on mingisugune asi, mida ta otstarbekalt ei kaota, oli Camillele mõis-tatuseks, millest ta ei saanud aru kõige parema tahtmise juures.

Kiivus Camilles muutus nii pala-waks, et ta enam ei teadnud, mida tegi; igatahes sellesarnast poleks juhtunud kunagi, kui automontöör Lucie või André, kalur Sagonest, oluks Gazellest huvita-tud.

Oli kaalunud õhtule. Sadamamuulist libises wälja wäike paat ja suundus mõõ-ra jahi poole, mis suurena ja walgena lamas tumedas wees. Tasa jõudis Camille laewa külje alla. Ta kuulatas, nägi walguskuma kajutist ja hakkas siis tasa laulma: „La perla della notte...“

See oli laul, mida Gazelle oli warem väga armastanud. Talle oli ifka meeldi-nud, kui Camille laulis. Gazelle oli alati olnud waimustatud tema häälst. Ta teadis seda, seistes õhtuwaiatuses oma paadis. Ja siis ei tulnud talle pähe ühtegi muud mõtet kui laulda: „La perla della notte...“

Tekst kostis samme. Keegi mees lä-henes pikkamisi reelingule ja kuulatas. Mees kandis walgeid pükse ja nõjatuse üle reelingu. Nii põrmitsees seal wastamisi tats meelt, kuu ning solwawalt. Aga see on olnud ifka nii, et tugewamaks jääb see, kes on ülalpool. Sest pole kerge tei-sele näkku liüa, kui ije oled põlwili.

Camille oli walmis ronima pardale. Üle reelingu rippus jäme kōis, mis ula-tus otjaga wette. Selle waliski Camille endale redeliks. Et oli wõimatu jõuda reelinguni, kui teine oleks kaatatenud teda tagasi kütata, sellele Camille käesolewal hetkel ei tulnud.

Ta oli julge ning tugew ja sellepärast polnud ta kunagi arwestanud iga takista-wat tegurit. Ja nüüd tahtis ta ronida tekile ja oli walmis seda ka tegema.

(Järgneb.)

Ehituspilt välismaa suurlinnades

Ehitatakse palju, kuid üürihinnad kõrged

Insener Oskar Tomingase reisumuljeid

Insener Oskar Tomingas, teinud pika reisu läbi Väti, Poola, Rumeenia, Ungari, tagasi tulles külastanud ka Jugoslaavia, jutustas meie lehele oma muljeid ja tähelepanekuteid, eriti ehitusalal, järgnult:

Varšava.

Eriline ehitushooaeg on praegu Poolas. Varšavis püstitatakse riigilaenuga tehnikat ehitustehaseid, 8—10-kordseid ühistondilise maju, kusjuures lasterikkad peredonnad kasutavad erilisi soodustusi laenude tasumisel.

Kuid ka eraehitustegemine on väga elav. Pea iga Poola linnas, nii Varšavis, Łódzis jne., tõuseb 4—5-kordsete majade blokke, keskmiselt 20 kolme-nelja-toalisi korterit majas.

Varšavi peatänaval ei saa ehitada, need on täiesti ehitatud. Seetõttu kerkinud seal täiesti uued, uhhed linnaosad.

Püstitatakse majad on stiililt mood- ja ühtlased telliskivi- ja raudbetoon-ehitused.

Nii väga lastehitustena nad ei mõju; majad on verandadega ja nende külgedel on tavaliselt lillede-alused.

Mis puutub Varšavi üürihindadesse, siis need on võrdlemisi kõrged. Ametniku palgast 40—50% läheb korteriüüriks. Kõrgekolmetoalise korteri üür kuus on kuni 500 zł., see on meie rahas umbes 350 krooni. Linnaäärel neljatoaline korter maksab meie rahas umbes 100 krooni.

Varšavis ridade ja vaeste vahe on eriti suur. Linnaäärtel, vaeste rajoonides, näitaks, ühetoalises korteris võib leida mitu lasterikast perekonda koos, kusjuures korterisüüsiustuseks pole pea mingit võimalust.

Poola ehituste juures on uudiseks ruumi kütmine elektriga, ja seda pörandad laudu. Elektrikütteseadet asetatakse pörandad alla betooni sisse. See kütmissüsteem on kogu Euroopas täiesti uudne ning ka Poolas veel katsetajargus.

Varšavi juurehitusteks on uus jaamahoone, mis ehitatakse maa alla raudbetoonist. Tunnel, mis juba valmis, jookseb Varšavi peatänavate alt läbi pearaudteejaama. Kõik on ühtlasi raudtee elektrifitseerimine, et tulevikus Varšavi jaama jaoks oleks ühtne elektrivõrk. (Uue jaamahoone ehituste juures praktiliselt viibis sel suvel ka meie tehnikumi üliõpilane Korroviits.)

Poola üheloostamisteks üldiselt — see on teravate kontrastide maa, ühed on rikkad, teised vaesed; üks tööline saab ühe päeva, teine, õppinud tööline aga mõrdelt inseneriga.

Ingolf Saadik Berliinis Neville Chamberleni.

Ehitustegemistest võtab osa ainult era- kapital.

Rumeenia, eriti Bukarestis, käib üldlinna ümberehitamine, moderniseerimine. Senised neljakordsed majad tõmmatakse maha ja asemele kerkinud kümne- kaheteistkordsed, peamiselt raudbetoonist hooned. Peatänava Calea Victoriei, kuis ta varem välja nägi, ei tea, kuid praegu on see täis viimase aja ümberehitust ja ehitustegemist jatkub suure hooga. Siin ei tunda ehitustegemise alal aktiivselt. Ehitustegemine on ainult erakapitali käes. Ehituste juures aetakse taga mood-

sat joont: majad on kõrged, rõdude ja verandadega. Elektriliidid aga puuduvad, kuna Rumeenias tehnika, nähtavasti, on veel arenemisel.

Vinnasüdames elavad ainult rikkad, linnaservad on aga korrald ära ja üldiselt maha jäetud.

Rumeenia mõistlikumais linnades — kui- gi siiski kümnekond linna läbi — peale maejuse ei hakanud midagi ilma. Ehitustegemist ei mingisugust, tänavad — „endises“ olukorras.

Mis puutub tänavafillutusse, siis pealinnades asfalt ja teistes — tahutud graniitkividest fillutus.

Jugoslaavias ei näinud ma kuski ehitamist. Väikesi majakesi ja mustust, vaid seda nägin seal linnades.

Ungaris puudub ehitustegemine.

Budapestis ei näe jällegi uusi maju. Siiski linnas ringi, kuid ehitustegemist ei kuski. Linn on välja ehitatud, vaid kirikuid püstitatakse juure.

Keskmine ametnik saab kuni 300—400 pengot palka kuus. Seda vana ametnik. Sellest ta maksab 150—200 pengot korteri eest, kui tal on korter ühe juurema ja ühe väiksema toaga, kõigi ja teenijatoaga. Nagu selgub, on korteri-üürid seal päris kallid.

Mis puutub korterite süstusse, siis kesklinnas on need igasuguste mõnustustega. Kuid, näitaks, lifti ei saa ükski majaelanik kasutada ilma ühehooldajata, kellele tuleb igakordselt maksta, ja liftiga saab ainult üles sõita, mitte aga alla. Kui siis tuleb korterist ühehooldajale majatelefonil helistada, et „olge hea, saate mulle lifti üles või tulge tooge mind alla“. Säärased on seal majades liftid.

Maja paraaduse mõtmeid ei ole ühelgi majaelanikul peale ühehooldaja (ungari keeles „kapus“). Seega, kui tahad kellelegi külla minna, tuleb enne kätte „kapusele“ jootraha maksta, muidu majaja ei pääle. Meile on säärane olukord täiesti võõras.

Äärelinna rajoonid — need on sõna otsest mõttes „vaestepoegade alad“.

Kõik see, võrdluna Tallinna ehitusliku ilmaga ja korraldamisega, on kõige muud, mitte aga meile eeskujuks, meil pole vaja oma Tallinnaga enam mitmekü- maa ees võrdmugi häbeneda.

Mõtteid supelhooaja lõpul

Puudumeist Virital

Bealinlaste suvituskohas Virita muutub iga aastaga täiuslikumaks ja kätte- saadavamaks. Rahetusega peab aga märkima, et see arenemine ja lähenemine kuurordile mõtab liiga palju aega. Selles on peamiselt süüdi selgusetuse puudus Virita hooletamises. Tänavusel hoo- ajal on selle üle kordumalt sõna võetud ja mõtteid vahetatud. Virita kaunistamise teel on Virita ajakohane kor- rastamine ülejõuainaks. Virita supel- rajooni tahtis oma administratiivpiiri- desse ja Tallinna linn, kuid see jäi teostu- mata. Etenäolisem on, et Virita korras- tamine ja väljaarendamine jääb sihtasu- tuse kätte, kuhu kuulub fotiaalministee- riumi, linnavalituse ja teiste, kodanike heakskiidu hoolitsetavate asutuste esinda- jaid. Võib arvata, et juba eeloleval supelhooajal mõtab Virita korraldamine korrapärasema ja järjekindlana ilme.

Millest tuntakse puudust? Puudumeid Virital on terve rida, kuid me mõistame, et need pole korvandatavad ühe ega ka paari aastaga.

Üheks puudumiseks, millest kordumalt on kõneldud, on supelkõh. Igas korralikus supelkõhas on sild, mis rannaliinvalt viib sügavamale merre. Teine oluline puu- dum on käimlate väheus. Ei tohiks te- kitada raskesti mõne käimla ehitamine ranna lähedusse metsa. Säärased puu- dumeid on terve rida ja nende ühikaj- line loetelu veniks pikale.

Üks ala, millele meie supelkohades üldse vähe tähelepanu on pöördunud, on laste supeluse eest hoolitsemine. Virita omab selleks väga häid võimalusi. Laste

Kuidas areneb Narva mnt. väljaehitamine?

Narva maantee täisehitamise valud

Tallinn on kiire ajaga muutnud oma kuube ja väljanägemist. Üksteise järel on kerkinud pilvelõhkujaid, rajatud uusi tänavaid, blokkide viisi vanu maju maha tõmmatud, platse üldlinnas ümber ku- jundatud, ja juur uuendamistöö jatkub ki- bedasti. Wabadusplatši ümbrus, Pärnu maantee — need on kujukaitse näited.

Kuid nüüd on jõudnud kord Narva maantee kätte, mis on kujunenud meie pi- dulikkuse teeks — laulupidude rongkäi- tudele, rahvalõbustustele, või siis parti- roheliste ja merefaldale.

Nüüd on autud kõva käsi, et wane- mad, ühe-kahetõrdsed majad ning maja- lehed peavad kaduma ja aset andma uu- tele, hoopis uhemäile ja palju suuremale majadele. Kui senise majaaniku jõud ei kannu uut ehitada — ei jää tal üle muud, kui lahtuda oma kodust, loovutada krunt rikkamale ja osjida eluasest kes teab kus, väljaastetud majaperemehele, sum- miivisil müüdnud wara eest saadud keifed, küllap alla õiget hinda, paberirahad tas- kus.

Kindla kodu omanikest saavad kindlu- setundeta kodutud. Kõik see on seotud inimlikult mõistetava valu ja kibedusega.

Pöördumise rea Narva maantee wä- hemate majade omanike poole, et nad ju- tustaksid, mida nad mõtlewad ja kuidas nad läbenevale tähtpäevale ning olukor- rale vastu sammuvad.

Siinene, keda nende ridade kirjutaja kõnetas, oli wanadane lehtproua. Sel nähtavasti veel polnud täit selgust, mis tema väikest majakest ootab.

„Mina ei oska tänawa täisehitamise määrukest midagi kõnelda. Mis edaspidi saab, ma ei tea. Minul on üürilisi, kes kasutavad minu krundil pikemaajalise le- pingu alusel ruume. Pean nendega kõ- nelema...“, seletab ta rahulikult.

Nagu tähendaksid siin midagi üürile- pingud!

Järgmisena kõnetan üht arsti-maja- omaniku.

„Olen oma asja juba korraldanud. Minul on loodud oma krundi osajuhis, milles ise ka olen liikmeks. Tahame ühi- selt ehitada uue, juurema maja, kuid me vajame ikkagi laenu. Kui riik on huvi- tatud Narva maantee uuesti ülesehitami- sest, peaks valitus siin senistele oma- nikele laenukõhade abiks tulema, sest lae- nuta pole võimalik püstitada uut, suurt maja. Laen peaks olema odavaprotsen- diline.“

Kuid kergesti tekitab sefaldusi ka linna- walitusega. Näe, kõrvalmaja omanik on valmis ehitama, kuid ei saa luba... on tin- gimusi ja nõudeid, mida ei ole lihtne täita...“

Külastan veel mitmeid maju. Ei saa ütelda, et Narva mnt. ääres kõik oleks korras, vastupidi, nii meeleldi näekime, te ehitustegemine mõtaks siin suuremat hoogu, kuigi on endast mõistetav, et aja- joosul see tänav üleni uueneb elu enda sunnil, väikeste majade asemele tõusevad suuremad, või ülisuured.

Üks siinseid majaanikke, advokaat, iseloomustab tekkinud olukorda pikemalt ja põhjalikumalt.

„Minul on tekkinud olukorrad välja- pääsemiseks kaks varianti. Üks — luua oma krundi osajuhis, kes siis püstitaks uue, nõuetavate mõõtudega suurmaja. Aga kui see ei õnnestu, siis müün poole krunti ja ehitan ise selle teisele poolele. Krunt on liialt hea, et sellest loobuda, saa- des vastu waid pabereid.“

Mulle tundub, et Narva maantee suh- tes sehtimapanendud määruks on ülekohune. Sel pole võimalik ehitada — see on sun- nitud kõigest ilma jääma. Pealegi on ilm- nenud, et hüpoteegipangal on raskesti pa- berite paigutamiseks turule.

Õstarebekohasem oleks nende täna- wate ääres, millede täisehitamine tunnis- tatud vajalikeks, kruntide maksustada, üt- leme, progresseeruva finniswaramafuga. Igal aastal finniswaramaks hakkaks

paradiisiks mõiks väga hästi kujundada jõe wajakpoolse merefald. Seda ongi paljud perekonnad kasutanud laste supel- miseks. Siia oleks vaja ehitada mõned liiwakastid ja muid lastele mängimiseks vajalikke seadmeid.

tõusma, kuni oleks nii juur, misjagu- summa peaks samale krundile ehitatud maja korral maksma.

Küll siis igaüks pifapeale ehitaks, ja kes siiski sellega hakkama ei saa, küllap see müüb krundi teisele. Teiselt, täisehitami- siseaeg on liialt lühike, kaks aastat. Kui kõik ühe korraga Narva maanteel asustid ehitama, kergitaks see ehitusmater- jali hinna kuni kolm korda. Ka annab tunda oskustööliste puudus ja hea tahtega korral on raste üht suurt tä- nawat kiire ajaga ümber ehitada.

Aga eks juleks see ka käidawama tä- nawa, Narva maantee, liiklemise, kui kogu tänawa ehitused oleksid maha tõm- matud. Ehitame äkki, ühe hõoga, terve tänawa täis uusi maju, wähest mõjaks see katastroofiliselt uute majade korteri- hindadele. Praegugi on uutes majades suuremaid kortereid saada, kuigi uued ma- jad annawad netotulu waevalt üle 7%. See protsent langeks waelega ning majade tasuvus osutuks waevalt normaalseks. Kuigi nõutakse wäikekortereid, neid uutesse majadesse waevalt saab ehitada, kuna ehitusmaterjal on kallis, tööjõud samuti ja maja wäikekorteritega tuleb kalliks. Kõõ- gid, remondid, kütte jne., kõik see teeb wäi- kekorteritega maja kallimaks. Arirume Narva maantee majadesse ehitada pole mõeldam. Senine praaks on näidanud, et ärid siin ei lähe. Seega Narva maan- tee majade tasuvus praegusel ehitamistin- gimusel ei ole kuigi tõotav. Kõikwõttes, Narva maantee majaanike olukord on kõige muud, mitte aga roosiline.

Narva maanteel praegugi käib wõrd- lemisi hoogne ehitustegemine. Püstitami- sel on mitu maja, kühil alustatakse wite maja ehitamist, tulepal aastal on ehi- tamisel juba kümme maja. Kui nii edasi läheb, siis on Narva maantee mõne aas- taga iseenest juba teise ilmaga.

Üheks pahaks on see, et kuuldavasti kruntide lähed olukorra sunnil eestlaste käest muulaste kätte. Eestlastel pole waba ra- ha, — seda on aga teistel. Kord hüiti Narva maanteed juutide tänavaks. Wa- hepeal eestlased suutid siin endile kindla jalgealuse võita, — kuid nüüd on see neil oluliselt jälle kadumas.

Põhiootelt siin ei saa olla Narva mnt. täisehitamise wäsi, kuid juba ei tar- witseks nõuda nii drastiliselt, nagu käes- olewal korral.

Alustatuna progresseeruva finniswa- ramafuga saaks siin ehitustegemist kõige mõistetavamalt edendada.

Kiik peaks aga ilmingimata tulema laenukõhade abiks. Wististi Pitalaenu pank tahab oma summaks juhtida Narva mnt. täisehitamisele, kuid laenukõhade olema pitaajalised ja odavaprotsendilised. Mitte üksi majaanik pole siin ehituste- gemise intensiivistumistest huvitatud, waid kogu üldus; on ju siin küsimuse all Tallinna fassaad...“

Ehitusajanduse ühing alustab tööd

Eesti Ehitusajanduse Arendamise Ühing on lõpetanud oma suwise tööwa- heaja ja asunud sügiselise hooajatoole. Lähemal ajal astub kofu ühingu juha- tus ühikajalijema töötawa koostamiseks. Selmisest aastast eeskujul korraldab ühing koos rahwaülikooliga ka tänawa ehitustehnikalist kursust. Edasi lauwatse- takse korraldada referaat-kõnelekuud päe- wakorral olevate ehitusalaliste küsimuste kohta j. m.

Surmarüütel

on kõige kangen välismaa putukapulber, siin täidetud, sellepärast hind ainult 35 s. ja 60 s. plekkpõrtoos

Igal pool saada.

Pealadu:

a.-s. F. Treublat, Pikk 18
Telefon 461-41, 442-07.

Mjalugu fordub . . .

Ras mäng tulega on lõpul?

Kui jälgida poliitiliste mälestusi, mis tähtsivad 1914. a. maailmasõjale eelnevat olukorda arenemist, siis tuleb hirmuga konstateerida, et see jarmaneb olukorraga tänapäeval. Minult, et sündmusi jätkuvad arenemad palju kiiremini, kui see oli maailmasõja puhkemise eel. 1908. a. Austria annekteeris Bosnia ja Herzegoviina. Maailm oli samas seisundis, kui kolmas riik liitis oma külge Austria ja ta asetati sündinud sõjaga ette, millega kas tuli leppida, või siis alustada sõda. Sellega lepitati. Austerlased ja neid toetanud faksilased olid kindlad oma juures võidus. See polnud mitte ettenägelikkus, mis Wiini ja Berliini ministriteil lastis alata 1914. a. lokaliseeritud sõda, vaatamata Peterburi, Pariisi ja Londoni hoiatustele, see oli rohkem mõtte pimesus, mis arvestas, et teised annavad järele, nagu see sündis Bosnia ja Herzegoviina enda külge liitmisel. Kuid arvestus olukorrale valeks. Üksteise järele Wenemaa, Prantsusmaa ja Inglismaa löid sõjas teha, ja nii algas Berliini ja Wiini võimudest ehitustel maailmasõda.

Samajugust poliitikat, mida ajasid Austria ja Saksamaa a. 1914, fordab nüüd kolmas riik. See fordus — kui Hitler ütles üles Versailles'i lepingus sõjaväge piirava klausli, kui faksilased marsijid Reinimaale, kui Austria annekteeriti — ja maailm asetati sündinud sõjaga ette, mida see pidi alla neelama, või siis reageerima sõjaga.

Ja kes võib jalata, et see poliitika on Hitlerile jeni hiilgavalt õnnestunud? Sellega on seletatav, miks ta on valmis ikka uuteks löökideks.

Suur löök, mille ees ta praegu seisab, on sisemarsimine Tšehhoslovakkiasse. Tšehhoslovakkia oma rahvaga, kes on otustanud võitlusega oma iseseisvust kaitsta, oma tugewa armeeaga, oma riiklike vabade ja sõjakomandustega ja enne sõda oma arvestatava sõjatööstusega on kindluseks, mis Hitlerile ja kolmandale riigile annuiks. S u l g e b e d a s i m a r s i i d a s s e. Nüüd püüab Tšehhi kaitsevall, on tee Ukrainasse ja Balkani laudu üle Konstantinoopoli kuni Bagdadini ja Indiasse Hitlerile võimatu. Tšehhoslovakkia, kui heita pilk kaardile, on hiiglasfront, mis sõjaväe marssi ähvardab külselt. Seepärast Hitler teoses „Mein Kampf“, kus arendab oma maailmpoliitilisi plaane, ründab ta Tšehhi kaitsevall ja, leades judeedi-faksilaste küsimuse katteks, tahaks ületada mäed Böömi sisemarsimisega ja maa vallutada.

Kuid küsimus, mis jeni kolmandat riiki on tagasi hoidnud, on järgmine: „Kuidas maailm sellele reageerib?“ Seni on Prantsusmaa ja Wenemaa selgesti mõista annud, et Saksamaa sisemarsil puhul Tšehhoslovakkiasse nad täidavad oma liitlase-kohustusi.

Inglismaa fir John Simoni kõne kaudu vastas, mis oli küll pateetiline hüüd rahu hoida, kuid mis ei jätnud kahtlust

jelles, et konflikt korral Inglismaa abub Prantsusmaa kõrvale. Et seda alla kriipsutada, pidasid inglased oma luuri meesremandivõreid Põhjameres. Seisukoha on võtnud ka Ameerika, kus E. Hull ja Roosevelt väga selgesti deklareerisid, et tulevases maailmasõjas nende maa ei saa jääda neutraalseks. Vähemasti ametlikult jeni oma seisukohti pole avaldanud Itaalia, Ungari ja Poola. Nad kõik tahavad oodata, kuidas asjad arenevad edaspidi, ja siis astuda poolele, mis neile tõotab kõige enam. Kuid kuidas ka võtta: praegu Saksamaa peab arvestama seda, et ta on palju halvemas olukorras kui 1914. a., kus ikkagi Austria-Ungari, Bulgaaria ja Türgi asusid tema poolele. Ta peab sõdima koalitsiooni vastu, mis pole nõrgem tema maailmasõjaagstest vastastest.

Kas Hitler siiski julgeb marsida Praha peale, vaatamata hädavõrre?

Kes võiks sellele vastata?

Kuna füüseril on tihti olnud julgust alata hädavõitluse mängu ja ta sageli on võitnud, siis on pühholoogilistest vahet mõistatav, et ta veelord haarab täringu järele. Mida aga ei mõisteta, on fakka rahvas. On raske aru saada, kuidas see suur, tark rahvas, kellele maailm paljus tänu võlgneb, usaldab end ainult ühe mehe kättesse, kes Saksamaa saatuse ajetas ühele ainsale kaardile. Sest kaotatud sõjal, selle üle ollakse selguis ta kolmandas riigis, oleksid Saksamaale hoopis teised tagajärjed, kui 1918. a. tofkuvarisemise eel.

Talleyrand lausus Napoleonile, peale hertsogi von Enghien mahalaikmist: „Sir, mida te tegite, on halvem kui kuritegu, see on ehitus.“

Selles küinilises lauses on oma tõde. Tõde on nimelt see, et poliitikas mõtte tumeistus, mõistuse udustus affektide mõjul, lühidalt kõik see, mis juhib asjalikku ja selget otustustvõimet, on halvem ja ka hädavõitluse moraali defektidest, mokaali hülgamisest.

Effiiv moralist riigimehena võib oma maa kuristikku, juba ainuüksi seepärast, et ta ei näe diget teed. Tark patune aga hoidub poliitilistest vigadest ainuüksi juba seepärast, et ta teab täpselt, et need ta koos riigiga viivad unumiusse.

Neil põhjusil oleme weendumud, et kõik fakka rahva head vourused, — erefalsamine, vahvus, truudus — ei juuda tava aidata, kui ka tulevikus tehakse poliitilisi vigu, usaldades kogu võimu ühele isikule. Igale isikule jääb juure ikkagi ka inimlikkuse ja ehitmine. Ehitmine, kui see tuleb kõhpoimja poolt, sunniborras võib katastroofilis.

Nagu öeldud, keegi ei tea, mida Hitler järgmisel päeval teeb. Kas ta tõmbub tagasi Inglismaa kindla seisukoha ees, nagu 21. mail? Näib nii. Aga siiski, hädavõrre pole jeni kõrvaldatud, kuni sõda ja rahu oleneb ühest isikust. Või on mäng tulega läbi?

„Rahu ja, faks, trügid!“

Pühapäeval Piritasilla läheduses omabuse peatuskoha juures. Mootorrataste võiduõit on lõppenud, kuid sõidutee ääri piiravad ikka veel nõõrid, mille taga tungleb tuhandeid närveldavaid kodanikke, kes ootavad omnibusse saabumist. Konstaabel peab truult forda ega lae kedagi astuda üle sõidutee. Kaks rahu-liku ilmega meeskodaniku seisavad konstaabli kõrvale, mõtisklevad meidi, tõstavad siis nõõri üles ja sammuvad üle tee. Konstaabel märkab seda ja tuleb järele, haarab ühe mehe käevangu ja sõnab ije punastades: „Rahu ja, faks, trügid!“ Rahvas vangutab pead ja paljud arutlevad: „No on aga ilusad väljendused ja viisakas kohtlemine!“ Ei tea, kas see on päris ametlik keel?!

MAJAOMANIKUD!

Lugege ja tellige oma
HÄÄLEKANDJAT

Pisipilte turult

Afforde suurest kõhusümfooniast

Väikeküllane hommit. Kell on üheksa. Turg on paraadivalmis. Kõike on laialt, muudkui aia kullur ja osta. Tehinguid sooritatakse elavalt.

„Stte õunu, preilid, ostke virne, prouad; head seerimad ja magusad rootstaid — astuge lähemale, astuge ligi!“ hõigatakse.

„Mis tükk maffas?“ küsib üks tütarlaps argliht. Raupmees nähes, et kunnist suurt asja pole, vastab naljatas: „Breilna, mis müüd tühtivõit? Jikka koti- ja kastivõit, nagu sõjaajal sõdateid!“

Sealhamas istub õunakormi juures wanaeideke ja kutsub waitfeli ja alandlikult ostjaid ligi. Õunad on aga igatveel pabulad. Vähenekki jaksatas mees ja võrutab passihälega: „Eit, mis need pihlakamarjad maffavad?“

Eit ei jää vastust võlgu ja fahvab: „Se oled nagu pihlakamari. Tea, kuit õunamoot ma neid suuremaid tooma lähen!“ Nub aga siiski suuremaid peale laduma.

„Eest ära! Tee lahti!“ kisas karmees, tel-
tel higi woolab lanbalt. „Ärga feiske tee peal ees, ega turg pole mõni pillerkaari kott!“ Kükitab enese ees tihedas rahvamurruks karm, kuhu laotud hiigla wim õunakaste. Karm mükkabki kedagi turukorviga daanti, kes pahandab: „Tahab inimesest üle sõita, nagu mõni diktaator! Se pihke nagu pabulas.“

„Mis teha, kulla proua: karmees kulus kabeft ostak forraga!“ vastab karmees ja trügib edasi.

Keegi jorib seajalg. Waatab üht ja waatab teist, igauhel ije wiga. Karmatse keeta sülti või herneleppi, kes seda teab. Suure ostimise peale laob kolm jalga kaalule ja küsib: „Bahu nende tühjade kilo maffas?“

„Kuushimmend senti,“ wastatakse.

„Di, kui tallis! Kas wiefümmeaga ei saa?“

Raupmees, kes pahurast ostjast tüdinenud, wastab: „Ei saa. Ega need oma jalad ole, et annad muudu kaeft ära.“

Kalalaukade juures küürutab maataat. Ta tähelepanu osaliselt on suur lõhepurakas. Tasseerib, tapseerib ja siis pärima: „On see õite mõni baitala või?“

Kalalaukmees, kes parajasti mõnuga määrib lõhemaria kaitse, wastab mubeldes: „Kulla peremees, ei baitalad meie laudadele tule. Need jalutavad mujal ringi!“

„Ostke wõhki, wiimased Redra wõhid...“ kostab weel tramwagunite raginas, millesse mattub kõik turujutt.

Täidetud turukorvidega perenaised waatawad hoolega ringi, kus on liitlemise walged kriipsud, et oma kalli kandamiga õnnelikult üle tänawa pääseda.

I. 2—no.

Lugusid Töölisteri näite- seinte tagant ja eest

Kunstnikkude geograafia.

Kuldmastikallile, mis peeti mai laupäeval Kunstihoones, saatsid kunstnikud tulleb ka Töölisteri lauwastajale Andres Säremile ja Briti Bödroosile.

Tänu Sumalale, et meie postiametkond teab teatrit ja teatritegelastest rohkem kui kunstnikkond, sest postil kirjutati aadressid ümber, muudu poleks tulleb wabest üldsegi kohale jõudnud.

Adressina ütles ümbritel: A. Särem, Satala 6, Tartu, ja B. Bödroos, Satala 6, Tartu!!

Võbula lõõtsamehe seiklusi „Tootsi pulmas“.

Kewadwõbade ajal märgati „Tootsi pulma“ lõvupildis, et puudub laual lõõtsamees. Mõni asi! Väikse lõvulaul lõõtsata ja mindi gardeeroobi armmi maha võtma. Ent näe, gardeeroobis doolil tulleb pühadewõimust lõõtsamees. „Teeme nalja“, annavad näitlejad. Ja tehahegi. Inspitient raputab meest. „Mis on?“ küsib too. „Lõvulaul! Kuttu, ruttu!“ wastatakse. Lõõtsamees targab trapeti toolilt ja hakkab mõõda pitka koridori jooksmas. „Latva on ju hoopis teisel pool!“ karjutas. Mees jookseb teisele poole.

„Kus pill?“ hõigatakse. Too jookseb jälle tagasi gardeeroobi pilli järele. Saab selle ja hakkab jälle jooksmas, ikka lauale.

Inspitient hüüab weel järele: „Mine taha, praegu läheb see waitne kott. Ole ettevaatlik, kui kühwarbail!“

Garderoobis jääd i ootama nalja tagajärge. Tagajärg tuli pea. Lubati inspitiendile tuupi teha, kui kätte saab. Elektrimees pärast räägib, et tema küsitatud walguse wälja, kui mees tuleb lauwastelt dieti taha, warvastel. Vähe mõõda koridori äärt wajakule poole, kuit ta peab siie minema. Waatab, hõõrub filmi, sest latva on ju tühi. Küsib elektrimehest, et mis on, et kas näidend on läbi juba. „Suba weerand tundi!“ wastab see.

Kaamel läks läbi nõelafilma.

Need uued nõelafilmid, mis Töölisteri ehitas oma näitlejale, nendega on alati üks igawene häda. Nõel laseb katus wihma läbi, kord on nad liiga tuumad, kord liiga külmad.

Kuid ühel „Sillamatli räsepare“ etendusel läks rikki ühe gardeeroobi uksefink. Saks kobe nii rikki, et ei saa uist labi et seest ega wäljastpoolt. Ja iga minut on tulemas laual Olli Jürisõnil etteaste, kuid gardeeroobist ei pääse wälja ei beaga ega karjaga. Wiimies hädas loomitatav kolleegid Jürisõnil ronida läbi ukse kohal oleva õhuatwause, sest muudu tõmba wõib lauale eesriie ette, kui näitleja ei ilmu digts ajaks. Ja wõibki Jürisõni tooli ja laua abil lae alla ja hakkab pugema läbi kitsa õhuangu. Pea läheb läbi sealt nõelafilma, kuid kebaga on tegemist. Näised surusid gardeeroobist edasi, ukse taga rebisid mehed wäljapoole ja nii wenitati Jürisõni sealt august ikkagi läbi. Sõna tõfies mõttes wenitati, sest mõõdule ei kapi see õhuang ja Jürisõni osakohaselt wateeritud teha mõõdule üksteisega

lugugi. Kuid lauale ta jõudis pigel betfel, olgugi et teisel päeval oli walusid siin ja seal. Ega see nõelafilmi pugemine ju kerge ole...

Kiire ja Tootsi „päewamured“.

Sõluti, enne „Tootsi pulma“ etendust, kum-
leb Kiire osa mängu näitleja, et rekwiisitor pahandab latwatoolistega. „Kuhu on saanud see tahmane kakis, millega Kiire ja Tootsi nagu mustaks tehahe! Kolm kuud seisis horisondi taga nurgas. Kes selle on siie teinud!“

„Wõib-olla, et rotid!“ wastatakse.

Kui wälja, et abju oli wifatud. Kaks näinud nii jõe wälja, et arwatud, ega seda muuks otstarbeks ikka waja ole, muudkui abju.

See seegi! S. Waag ja J. Komot tänasid Sumalat ja lubasid sellele latwatoolile liitri osta, kes päästis nende näonaba. Sest kolme tun jooksi oli 40 korda selle kaitfuga mõlemal näguis tahmatud ja ometi näod widasid mõlemal ikka wastu. Mõlemad uskusid ennem, et igal etendusel tawitatakse ikka uut kaitfu. — See, et niigi kaks.

Ja ühel etendusel, kui Bible osas esines E. Kivilo oma tufise ora beaagu Kiire filma alla wajutas, hakkas Kiir karjuma. Ja iust sel momendil surus Toots sellefama kuisa kaitfu kogemata Kiirele suhu! Nojaa — tollal weel ei teadnud ju kumbki kaitfu elulugu, kuid edaspidi kontrolliwad mõlemad enne etteastet kaitfu puhtust ja wamust.

Reila linnateatri.

Reila on müüd linn. Ja sel linnal on ka näitemängumaja ehk teater. Riitfies linnateater. Linnateatri näitejuht ehk direktor on tegew ka Töölisteris, etialaks: lõõts, bajaan, atordeon, gitarr, klaver, laul ine. Nii et läbi ja läbi küsinimine. Kewadwõbadel latwastat ta Reilas „Miskomäe naise“. Järgmisel päeval küsitavad Töölisteri mehed, et kuidas ehtelanne õnnestus? „Sästi, ütlet. Minult wiis tegelast puudus etendusest, aga see ei seganud näidendit.“

„Kuidas kunstiline tase?“ „Araarwamata kõrge,“ wastab.

„Kuidas Marne ja Mona iteen?“ „Wägew! Rahwas saakis nuttis!“

„Nuttis? No loomulikult hakkas tal kaju oma piletirahast, küllap ta seepärast nuttis,“ wistab keegi wadele.

Üttes...

„Wenelased on Gesticse siise marsinud,“ ütles Saks Teeshow, kui gardeeroobis kuulas raadiolundemängu Tallinnast, „millest muudu see wene aktsent.“

„Töölisteri näitlejail ei ole mikrofonilist hääkt,“ ütles Felix Moor, kui küsiti, miks ta Töölisteri näitlejaid ei kasuta raadio lugemistundidel.

„Kips kui Brandmanni pädiaakompwet,“ ütles Herbert Riisõn, kui Oskar Bölla küsis, et kuidas mu uus lips ka mulle sobib.

Kodukaunistuse näitus

Kunstihoones

Kunstihoones on praegu atwatud kodufisustuse näitus, mille on korraldanud a/f. „Mas-foproduct“ ja kangur Friedemann ja mis läheb hahelbafelt suure menuga, wühapäeval, näit-
tels, oli 1900 rabelist külastajat. Meie näit-
tiste ajalugu ei tunne nii tulutoowat ettevõ-
tet kui seda on kõnesolew.

Wäljas on „Masfoproducti“ mōōbleid ja Friedemani kudumistōōd — ei üks ega teine eriti hiilga oma saadustega, kuigi on ehitatud korrektilis tōōd.

„Masfoproducti“ kiitufes tuleb lugeda, et ta otfib rahwuslikku joont, nii on näitusel pä-
ris hmoitaw eestiline fōōgitoa mōōbel, olgtooli wõrmidest lähtuw, mis on riiterdus-
tega ja mille põhjades eesti rahwustangad. (Samalaadne fōōgitoa komplekt on presidendi lof-
tis: see on olnud wäljas ka Berliinis fāfi-
tōōnāitusel). Friedemani parimaks elemeks on mōōbliriie, mis wāārib eriti wālijatōōmuit: nõgemad ja erilise leidlikufeta on wāibad, päris wāhese maitfega on walmistatud aga wāibad.

Nāitus on osalt korraldatud tubade wiiji — ja nii sel ei puudu ka oma wāārtus.

J. P.

Kolm päeva

kodu- ja välismaalt.

Kodumaalt.

Möödunud laupäeval toimus näituselaval-
jatel Tallinna 31. põllumajanduse näituse
avamine, millel avasid pidas põllutööstus-
minister A. Tuvits, väites muu seas, et ilmaaegne
oleks kartus, nagu kaotaks meie põllumajandus
riigile toetuste tõttu enesegaalgatuse, muutudes
kõrvaltoetuse taimeliseks. Meie põllumajandus ei
ole oma arengus mitte seisma jäänud. Meie
töö üldisemaade harimisel ei ole väiksem kui
kuulata Pontini loode ülesharimine Itaalias,
muid kui suhteliselt võtta, siis on meie tööstus
ja saadused kindlasti suuremad. Ka näeme,
et meie karjade väärtus paraneb, meie talude
väline ilme hakkab pakkuma muutuma, kodu-
korraldamistöö on käimas.

Majandusminister A. Tuvits kõnes samuti
põllumajanduse näitusele. Analüüsides meie
majanduselu, minister märkis, et meie ei ole
sagugi odavate põlluväetiste maa, vaid üm-
berpöörduvalt, meil on tootmine kallim, kallim
kui naaberriigid. Oluline on rahvamajandus-
dus, kui põllumajandus oma arengus põhie-
neb eeskätt oma linnade ning tööstusrahva
kindlale siseturule, kus tööstus võib arvestada
oma ostujõulise põllumajandusega. Väetiste
ülesandeks sejuures on kaasaabi tootangu
tõstmiseks. Ka märkis minister, et meie ma-
janduselu elab üle suurt tõuluaega, ja rõhu-
tas lõpuks, et ühikute hulgad tulevad tootmis-
tada üldhulga, et meie majanduselu tuleb
juhutada suuremale solidarisimile, kus on loobu-
tud võimalikult suurema kasu saamise siht.

Näitus ise õnnestus kõigiti.

Balti jalgpalli-turniir

Selle nädala suuründmuseks oli järjekor-
ne Balti jalgpallturniir Tallinnas, mis üle
aotuste lõppes meile õnnelikult.

Esimenes moorus kohtasid Eesti ja Leedu
komandod, kus Eesti meeskond lõi Leedu oma
3:1. Teises moorus mängisid Leedu ja Läti —
viiki 1:1. Seega otustati oli kolmas mäng
Eesti ja Läti meeskondade vahel esmaspäeva
õhtul, mis lõppes jällegi viigiga 1:1. Seega
Eesti komando võitis turniiri ja talle ulatati
võitja karikas.

Mootorrataste fuuršöit.

Balti jalgpallturniiri ajal toimus Tal-
linna külje all Piritas-Rose ringteel mo-
torrataste fuuršöit. Seeniorede kl. sta-
tis 18 võistlejat. Võitjaks tuli eestlane
D. Woldemar, 100,94 t. km. Või-
dusid ei möödunud kurva juhtumita. A.
Salbeni sõiduk kibutas ühel kurvil teelt
võrsta aeda, kusjuures juht sai surmavalt
vigastada.

A. Kreef maailma parim.

Liikluse eestlaste võitulede jaoks Pa-
riisi teade, et seal suurtel Euroopa meist-
riõnustustel kergejõustikus A. Kreef
tuli kuulsuseks esikohale (15,83) ja seega
Euroopa meistriks. Veel eestlased saa-
vutavad ühe neljanda ja kaks viiendat
kohta.

Välismaalt.

Hitler Nürnbergi rahvusjõhialistide kongressil.

Berlin, 4. septembril. Suur-Saksamaa
kongress algab esmaspäeval Nürnbergis.
Kongressile oodatakse 600.000 osavõtjat,
nende seas 1500 üliõpilast, kirjanikke ja
artisti, 50.000 hitlerinoort, 80.000 rün-
nakerühmlast, 12.000 motoriseeritud for-
puse liiget, rahvusjõhialistliku erakonna
150.000 poliitilist juhti, 20.000 „Kraft
durch Freude“ liiget, 4000 välisafslast
ja teisi. Kongressi raastuspunkt kandub
loomulikult rahvafide programmile, milles
nõutakse kõigi sakslaste ühinemist samas
riigis. Mis puutub juudeed-sakslastele,
siis arvatakse, et Hitler nõuab oma prof-
lamatsoonis juudeed-sakslastele õigust lii-
tuda kolmanda riigiga. Berliini poliitili-
tis ringkonnas ollakse arvamusel, et juude-
di-sakslaste küsimuses üteldakse ühegi väga
tõsiseid sõnu. Kongressi järgmiseks täht-
samaks teemaks on kahtlemata võitlus
kommunismi ja juutide vastu.

Brahmas. Oluford Brahmas on kriitiline.
Juudeed-sakslased nõuavad oma kõhvide
tingimuste rahuldumist. Pärast ministrite
nõukogu koosolekut avaldati kommünikee,
milles üteldakse, et ministrid on koostanud
lõpliku kava, mis ehitatakse juudeed-saks-

laste erakonnale kõige lähemal ajal. Ren-
ter kuulab rahvusväärtust allikast, et
Brahma valitsuse uued ettepanekud rahul-
davad peagu täielikult juudeed-sakslaste
nõudmist, mis sisaldavad Karlsbadi ka-
heksa punkti.

Prantsusmaal olaline mobilisatsioon

Paris, 6. septembril. Ühenduses rah-
vusvahelisele seisutõrrega puhkusele viibi-
vad ohvitserid ja sõdurid on saanud käsu
tagasi ilmuda garnisonidesse. Ühtlasi on
kutsutud lippude alla Maginot' kindlus-
tusliini referimäelased. Kuna Saksamaa
on võtnud Prantsuse piiri ääres tarvi-
tusele tähtsaid abinõusid ja kõvendanud
oma jõude, siis Prantsuse valitsus on sun-
nitud tarvitusele võtma teatavaid julge-
olekuabinõusid. Referimäelased on kut-
situd lippude alla selleks, et kindlustus-
liini väeasjad oleksid täies koosseisus. Siin
on tegemist võltsimatu ettevaatusabi-
nõudega. Need abinõud ei pea tekitama
mingit rahutust, sest külma verelõhkus on
tähtsaim tegur rahulolemisel. Lõpuks
teatakse, et viimaste teadete järele on
lõdvenemas rahvusvaheline piirvus ja
on olemas rõhmem lootust lahtiste prob-
leemide rahulikuks lahendamiseks.

Pärijate üleskutsed

Tallinna 1. jaoskonnakohtunik.

Surn. Jaan (Jaen) Meinert'i pä-
rand. asjus.

Tallinna 7. jaoskonnakohtunik.

Surn. Ernst-Karl-Johannes Rim-
berg'i pärand. asjas.

Tallinna 8. jaoskonnakohtunik.

Surn. Johannes Saarmann'i pärand.
asjas.

Rapla jaoskonnakohtunik.

Surn. Johan Matji p. Willandi pä-
rand. asjas.

Haapsalu jaoskonnakohtunik.

Surn. Kaarel Juhani p. Selg'i ja
Priidit (Theodor) Mihkli p. Lund'i
pärand. asjas.

Niiskusekindlab turvabriketid.

Lääne-Euroopas ilmuvad müügil tur-
vabriketid, mis erinevad jellestõttu, et nad
ei ime endasse niiskust.

Brifettide valmistamisel lisatakse tur-
vamüllale sideainena juure tselluloosi leo-
tises niisutatud saepuru. Pärast pres-
simist ja kuivatamist brifetid taetakse bitu-
meentiga või asfaldiga.

Kuna saepuru on odav materjal ja
tselluloosivabrikute roostpeed tänini on
leidnud vähe kasutamist, siis on brifettide
hind, kõrge kütteväärtuse juures, kujune-
nud kaunis madalaks.

Plahvatavad neetnaelad.

Tänini on olnud suureks takistuseks as-
jaolu, kus neetimiisile kuuluvate metall-
plaatide teine pool pole kättesaadav töö-
lisele. Tuleb valida mõni teine kergem
ehitusviis. Müüd on see pahe kõrväl-
datud välismaal müügil lastud plahva-
tivate neetnaelte näol.

Neetnaelte alusesse puuritud auk on
paigutatud weidi lõhkeaine, mille jõud
plahvatamisel on küllaldane selleks, et
naela puurauku laiendada ja neetnaela
alust pressida vastu metalliauku. Teifi
sõnu — plahvatav lõhkeaine sooritab selle
töö, mida harilikult neetimise juures teeb
tööline haamer.

Neetnaelte plahvatus kutsutakse eile
tintumise kolbet meenutava esemega,
mida elektrivoolu suumendab fraadini, mis
küllaldane neetnaeltes sisalduva lõhkeaine
plahvatamiseks.

Odav roostekaitse värv

10 kg tsemendi segada 10 kg peentkri-
diga, vedeldada kiimeveega (ca 50—60 g
tisleriliini kuumas vees). Randa 1—2
korda puhtaks tehtud raudpinnale.

Puidukaitse värv

Prantsusmaal soovitatakse tarvitada
puidu tulekindluse tõstmiseks mõõda, mis
koosneb tsemendist, asbestist, peentliipast
ja weest. Asbestkiud aitavad tõsta värv-
kõhi pragunematuks. Värv kantakse pu-
hastatud niiskele pinnale ning hoitakse
mõni päev niiske.

Rinniswaraotsjonid

Kus, kelle poolt ja millal toimub otsjon.	Rinniswara	
	Dmanil, asutobi.	Sinne.
Tallinna ringkonnakohtu ruumes, Tallinnas, Pärnu mnt. nr. 7, Tallinna 2. Jst. kohtupristav J. Unt, 6. oktoobril 1938. a. kl. 11	Surn. Hans Sinisoff'i pär. tombu kinniswara Tallinnas, Sakala t. nr. 17. Rinnistu nr. 1028	45.000 fr.
Sealsamas, Keila jst. kohtupristav A. Rauts, 6. oktoobril 1938. a. kl. 11.	Bernhard Ende maakohi Harju- maal „Männiku“ nr. 18. Rinnistu nr. 11525.	1.600 fr.
— do —	Surn. Jaan Winemann'i pärand- tombu kinniswara 0,1 mõt. osa Tallinnas, Järve t. 38. Rinnistu nr. 3089.	150 fr.

Kuidas valmistada valatud kunstmarmorit?

Jrj. A. Grauen.

Wõrdlemisi lihtsalt ja üsna odavalt
võib valmistada tsemendist mitmekesist
imiteeritud marmorit hästi
poleeritud pinnaga. Portland-tsemendil
on see omadus, et kui teda vormida
täiessa siledal pinnal, siis peale
kivinemist ta tuleb juba iseenesest nagu
poleerituna. Selleks kasutatakse vormi
põhjana poleeritud klaasi.

Harilikult tehakse kunstmarmorit
plaadidena. Selleks tuleb teha was-
tawalt plaadi mõõtmetele ja paksusele
puu- või raudraam, mis asetatakse tihe-
dalt klaasi peale ja kinnitatakse klaasi
külge; ka võib klaas lõigata täpselt plaadi
suuruseks ning asetada vormi; kuid esi-
mene meetod on parem. Enne tuleb raa-
mi ja klaasi määrada, et tähistada tse-
mendi külgelepuumist neile. Selleks soo-
vitatakse raami õlitada mineraalõliga,
kuid klaas tuleb teha täiessa puhtaks piiri-
tulega ning pärast seda hästi hõõruda
prantsuse kriidiga või talgiga; oli ega
raswa ei tohi klaasile lasta. Klaas ase-
tada weeloodi.

Välismaail on saada erilisi wärwi-
tud tsemente, kuid neid võib üegi
valmistada soovitavas toonis, segades
vastawalt puhtast mineraalvärvi ehk pig-
menti valge või halli tsemendiga. Meil
on punast ja valget tsementi saada Port-
landi wabrikust.

Pigmente segatakse tsemendiga kunivalt
(segumisekorrad, vastawalt värvi hea-
dusele, 1:7 kuni 1:30) ja siis jahvatatakse
hästi kuulveskis; peale seda sõelutakse
paar korda läbi kõige peenema sõela
(№. 70), et eemaldada jämedamad terad.
Mida vähem panna värvi, seda parem,
sest harilikult värv nõrgendab betooni.
Valmistajahvatatud wärwi tsemendi
tuleb hoida lahtises nõus nädalapäewad
ja vahetewahel segada.

2—3 tundi enne valamist segatakse
wärmfementi mee lisandamisega hästi põh-
jalikult, nii et tuleks täiessa ühetaoline
mass, umbes paksu rõõsakoore konsis-
tentsi.

Tahetakse täpselt imiteerida mõnda
wärmilist marmorit, siis tuleb valmis-
tada vastaw hulk wärmfemente, iga
wärm eri nõus; imiteeritama kiwi proov
peab töötajal olema filmade ees.

Müüd kantakse need wärmwedelid
klaasile kas pintslidades, tilgutades, või
walades juadana, vastawalt soowita-
wale mustriale. See wärmide pealekand-
mine nõuab kunstimaist ja oskust.

Wärwi de peale kandmise
peab wältima õhumullikeste tekkimist või

kogunemist klaasi ja wärmilise wahela.
Selleks soowitatakse wärwi peale kanda
õhufree kihina, et õhk pääleks wärmist
välja. Et kiwi pealispinna kujunemist
parentini jälgida, asetatakse klaas pufi-
dele. Wärmilist ei tohi olla paksem kui
3 mm. Müüd jäetakse wärmipind mõneks
ajaks rahulikuks seisma, et tsement wa-
juks põhja ja et kõik üleliigne wesi tuleks
peale. Selle arakorjamiseks tarwitatakse
harilikult tsemendi ja liiwa kui-
wa segu 1:2—1:3, mida ettewaatlikult
riputatakse wärmilise peale, kuni kõik wesi
on kadunud, kuid sellejuures kõik pealeri-
putatud tsement niiskeks jääb. Harilikult
tuleb kiwa segu panna 2—3 mm.

Kui kiwi tehakse üle 1 ruutjala suur,
siis tuleb asetada sedawiini kuivatatud
wärmilise peale traatwõrk. Traati peab
tsemendipinnaga wõõbatama, et ta be-
tooniga hästi ühineks.

Kõhe peale seda asetatakse kande w
betooni kiht segust 1:3—1:4 pool-
plastilist konsistentsi ja tambitakse raami-
wahel täis; sellejuures tuleb hoiduda, et
kruusateri ei pigistataks läbi wärmilise
klaasini. Et seda wältida, soowitatakse
lasta wärmilisel weidi tareda enne kui
asetada betoonikihti; kuid siis tuleb hoo-
litada betoonikihti ja wärmilise kindla
ühinemise eest.

Kui plaati kawatsetakse edaspidi müüri
külge kinnitada, tuleb asetada betoonisse
vastawad kinnituskonksid või polidid
ning betooni pealmine (i. o. plaaditagu-
ne) pind jätta karedaks, et ühinemine tu-
leks kindlam.

Plaat jäetakse klaasile kivinema, ning
enne 7 päewa ei ole soowitatu seda puu-
tuda. Selle aja jooksul plaat peab olema
kaetud ja hoitud niiskena soojas kohas.

Pärast seda kui plaat on hästi kivi-
nud, wõetakse raam lahti ja keeratakse
plaat ümber, nii et klaas jääb peale.
Klaas peab ettewaatlikult, ühest nurgast
tõstes, plaadilt ära wõtma. Kui klaas ei
olnud täiessa puhas, siis on raske teda ära
wõtta.

Krwmõdetud klaas peab hästi puhtaks
kraabitama ja pestama, et ta oleks jälle
kõlblik järgmise valamise jaoks.

Müüdi valmistatud marmor kõlbab
seinteplaatideks, akende aluslaudadeks,
mälustustahvliteks, hauasammasteks, ah-
juuwooderdufeks jne.

Sinna poolest selline kunstmarmor on
wõrdlemisi odav: 1 m² peale läheb ma-
terjali umbes 1 krooni eest.

(„Tehnika Kõigile“)

Nalju

Solidaarsus.

Sageli kõnelatakse, et mehed eiwiwad nalju
enam solidaarsust kui naised. Ja et see tõele
vastab, selleks alljärgnevat juhtum:

Maie wiibis Eesti mootorsõjordi fuuršöi-
dul ja ei ilmanud õhtul koju. Tema abikaasa
alustas otsimist ja helistas kuuele sõbratarile.

Sõnnitkul helistasid kõik kuus sõbratari:
„Maie wiibis õösi minu pool!“

Siljem...

„Kõha mõite saada. Maie homme hom-
mitul peale. Tunnitatu on esialgu 50
senti. Siljem saate enam.“

„Jus, herra direktor, siis tulen ma
hiljem tööle!“

Tema lord tahab abielluda!

Lord X., kes 62 aastat wana, tahab abi-
elluda noore, 18-aastase tütarlapsaga.

„Mis sul pähe on tulnud?“ ütles sõber,
„ja ei või ju ometi abielluda nii noore
tütarlapsaga. Mõtle ometi järele, kümne
aasta pärast oled sina 72- ja temale
28-aastane.“

Sellele wastab lord X. leebelt:

„Mis seal siis kahetseda, kui asi on nii-
taugel, siis ma lahutan ja abiellun uuesti
18-aastasega!“

Mustad käed.

„Sausufene, sinu käed on mustad!“ pa-
handab isa. „Ma arvan, et ja ei või
jääraste kätega jõmma tulla.“

„Aga papa, mul pole ju teifi käsi!“

